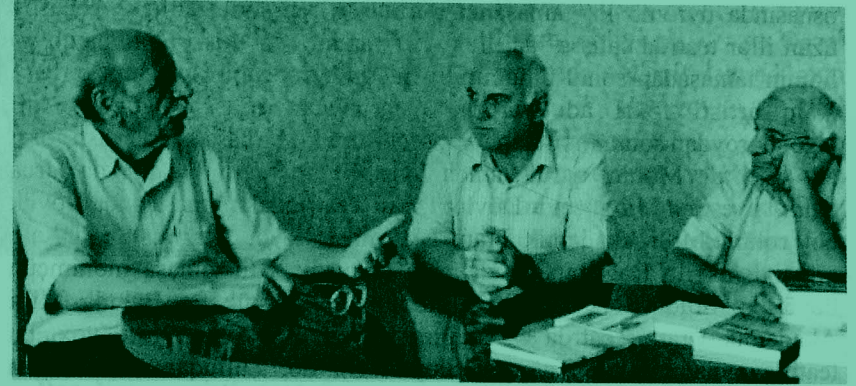

Zülfüqar Abbasov: “Məncə, teatrsız tərəqqi heç vaxt kamil ola bilməz”

Uzun illər Azərbaycan teatrı və kino sənəti üçün əvəzsiz işlər gören, hətta öz məktəblərini yaradan kəslər millətin çox dəyərli mənəvi sərvətidir. Amma nə yazıqlar ki, biz onların çoxunu hətta sağlığında belə yaddan çıxarmışıq. Bu gün onlardan çoxu indi də teatr və ekran sənətimiz üçün bu indi də çox işlər görməyə qadirdir, amma belə sənətkarlar nə üçünə tamam unudulub, çıxdaş olunub. Belə maraqlı sənət ustalarından biri heç şübhəsiz ki, xalq artisti Zülfüqar Abbasovdur.

Zülfüqar Qulu oğlu Abbasov Borçalıda doğulsa da, onların kökü Qərbi Azərbaycanın Vədi və Dərələyəz mahalındandır. Zülfüqar orta məktəbi Borçalıda və Tiflisdə isə Müəllimlər İnstitutunu bitirib. Tiflisdə teatral mühiti gələcəkdə müəllim olmaq həvəsilə yaşayan Zülfüqarın fikrini tamam dəyişib. Azərbaycan Teatr İnstitutunun rejissorluq fakültəsinə qəbul olunub. Burda Mehdi Məmmədovdan, Rza Sabarbskidən, Müxlis Cənizadədən, Məlik Dadaşovdan bu sənətin sirlərini öyrənib. Rejissor kimi İrəvan, Mingəçevir, Qazax Dövlət Dram Teatrlarında quruluşçu rejissor, direktor, bədii rəhbər, baş rejissor vəzifələrində çalışıb. 200-dən çox tamaşaya quruluş verib.

Uzun illər boyunca tanıdığım, quruluş verdiyi tamaşalara maraqla baxdığım, öz işinin ustası olan bir sənətkarla Azərbaycan teatırının dünəni, bu günü və sabahı barədə dərhləşdik. Qoy ürəyinə salmasın, ancaq bəri basdan onu deməliyəm ki, öz sevimli sənətindən ayrı düşməsi Zülfüqar Abbasovun yaşının üstünə yaş gətirib, onu xeyli bədbinləşdirib...

- Zülfüqar müəllim, Siz, Mingəçevir teatırına neçə illər rəhbərlik etmişiz... Birdən-birə necə oldu ki, sizin kimi peşəkarı işdən uzaqlaşdırdılar? Üzünüzə demək olmasın, axı sizin kimi usta rejissorlarımızı barmaqla saymaq olar.

- 1982-ci ildə böyük alim, akademik Zərifə xanım Əliyevanın Moskvada çap olunan, monoqrafiyasının Mingəçevirdə keçirilən müzakirəsində mən, özümün “Fillər ayaq üstə ölürlər” əsərimin tamaşasını bu monoqrafiyaya həsr etmişdim. Səhnədə Tibb mərkəzinin 100-ə yaxın müdavimi and içdilər. Sonra tamaşa göstərildi. Bu tamaşa həmin vaxtı böyük əks-səda doğurdu. Teatırda anlaşıqla göstərildi. O unudulmaz günləri indi də xatırlayıram. Bir də onu tez-tez xatırlayıram ki, səhnə həyatı, verdiyim əsərlərin, tamaşaların, tanınmış səsiyyətlər, nəzakət, ədəbiyyat və teatr xadimləri yüksək qiymət veriblər. Ona görə də tez-tez hücumlara məruz qalırdım... Amma bütün bunlara baxmayaraq, Aftil kişi →

demiş: “Deyim, necə deyim. Deməyim necə deməyim”. Fikirləşirəm ki, daldan atılan daş olmazmı?... Yəqin ki, olar. Nə isə... bunun üstündən sükutla keçək... Təkcə onu mütləq deməliyəm ki, 1997-ci ildə Şeyx Şamilin 200 illik yubileyi münasibətilə Mehdi Hüseynin “Şeyx Şamil” faciəsi mənim quruluşunda Azərbaycan Opera və Balet Teatrında göstəriləndə ulu öndər Heydər Əliyev də bu tamaşaya baxıb. Söhbət əsnasında öyrənib ki, tamaşanın quruluşçu rejissoru Zülfqar Abbasov uzun illər teatrda çalışsa da, hələ bu vaxta qədər fəxri ad almayıb və həmin tamaşadan sonra ümummilli liderin sərəncamı ilə mənə birbaşa Xalq artisti fəxri adı verildi. Azərbaycan rejissorluğunda Adil İsgəndərovdan sonra mən ikinci rejissor idim ki, birbaşa Xalq artisti fəxri adı verilirdi. Mənim quruluşunda İlyas Əfəndiyevin “Mahnı dağlarda qaldı” pyesinin Mingəçevir Dövlət Dram Teatrındakı tamaşasında Böyük bəy rolunu Milli Akademik Dram Teatrından dəvət olunmuş SSRİ Xalq artisti İsmayıl Dağıstanlı onda belə demişdi: “Bu tamaşa mənimçün böyük kəşf oldu. Çox istərdim ki, mənə Dövlət mükafatı Bakıda, Milli Akademik Dram Teatrda oynadığım Böyük bəy roluna görə yox, bu teatrda oynadığım rola görə veriləydi. Bir də, Zülfüqar müəllim izn versəydi, Böyük bəyin ev-eşiyi ilə vidalaşdığı son səhnədəki mizanı mən Bakıda oynadığım tamaşada eləcə oynardım”. Mənim birbaşa Xalq artisti fəxri adına layiq görülməyim, həyatda mənə qarşı olan qibtənin başlanğıcı oldu.. Yadımdadı, o vaxt mənim beynimdə Cəfər Cabbarlının “Sitarə”sini faciə kimi səhnələşdirib, tamaşaya qoymaq fikri oyanmışdı. Çox həvəslə işə başladım. Onu da deyim ki, həmin illərdə Mingəçevir Dövlət Dram Teatrı öz tamaşalarına görə özünün ən yaxşı səviyyəsindəydi. Mənsə deyim ki, Milli Akademik Dram Teatrın

- Bəs necə oldu teatrdan ayrı düşdünüz?

- 2010-cu ildə teatrın direktoru məni çağıraraq dedi ki, “sən ərizə verib, işdən getməlisən. Çünki 70 yaşın tamam olub”. Dedim ki, axı, mən indi başlamışam əsl gücümə işləməyə. Xalq artistiyəm. 200-dən çox tamaşaya quruluş vermişəm. Cavabında bildirdi ki, “yuxarıdan məsləhət belədir”. Həmin vaxt hələ “yaş senzi” də dəbə düşməmişdi. Mən ərizə vermədim. Onlar əmrlə işdən çıxardılar. Bu da mənim teatrla başlanan gözəl, uğurlu ömrümün sonu oldu. Düşdüyüm vəziyyəti təsəvvürə gətirin... Bir daha deyirəm. Həmin vaxtı “yaş senzi” hələ yox idi. Artıq belə bir vəziyyətdə çaş-baş qalmışdım. Bilmirdim kimə şikayət eləyim, öz haqqımı kimdən tələb eləyim...

- Ondan sonra heç yanda işləmədiz?

- Sağ olsun “EL” Televiziya Şirkətinin direktoru İqbal Məmmədəliyev... Məni o şirkətə işə dəvət elədi. Həmin televiziya əsl yaradıcılıq zövqü ala-ala işləyirdim. Necə deyərlər, gözümün qurdunu böyük həvəslə öldürürdüm... İşimdən razıydım. Zəhmət haqqı da alırdım.

- Doğrudan-doğruya teatrla tamamilə ayrıldınız?

- Yox. Bir gün Mingəçevir Teatrının direktoru Həsən Həsənov məni görüb, dedi ki, “teatrda studiya açılır. Gəl ona rəhbərlik elə”.

Teatra olan sonsuz istək yenə məni o məbədə apardı. Birinci iki illik kurs çox yaxşı oldu. Kursun sonuna vaxt kimi özüm quruluş

Sonra da dedilər ki, kursa rəhbərlik teatrın yeni baş rejissoru Xəzər Gəncəliyə tapşırılıb. O Xəzər Gəncəli ki, o da həmin oyunların ucbatından hazırda teatrda uzaqlaşdırılıb. O Xəzər Gəncəli ki, bu mövsüm başlayanda Mingəçevir Dövlət Dram Teatrının 50 illik yubileyində Əməkdar artist fəxri adına layiq görülmüşdü. Yəqin ki, bu

Mirbaba Xəlilovu, Akif Mirabovu, Afət Əliyevanı, Vaqif Kərimovu, Asim Məmmədovu, Şıxı Yaqubovu, Hüseyin Mustafayevi, İlqar İbrahimovu, rəssamlar Rəfael Haşımovu, Yusif İmamverdiyevi, Qazax teatrında - Saqif İsgəndərovu, Hacı Hacıyevi, İlqar Hacıəliyevi, Xanım Məmmədovanı və başqalarını

nə boyda düşmənlə olsa belə vuruşmağa hazırım. Hələki, susmağa üstünlük verirəm... Onu da fikirləşirəm ki, yazdığım pyeslər də sağlığımda tamaşaya qoyulmayacaqsa, niyə və kimdən ötrü yazıram?!

- Siz, böyük təcrübə yiyəsi olan bir

düzgün başa düşülmədi. Yaşlı, təcrübəli teatr mütəxəssisləri işdən aralandırıldı. Bunun yerinə xarici ölkələrdən ortabab rejissorlar, rəssamlar dəvət etmək dəbə çevrildi...

Yeri gəlmişkən, hara tərənsən də, tamaşanın,

şərait yaradılmalıdır ki, onlar lazım olan səviyyədə tamaşa qura bilsinlər... Ümumiyyətlə bütün dünyada olduğu kimi Azərbaycanda da teatrda səlahiyyət rejissora verilməlidir, teatrın direktörünə yox. Axi teatr zavod, fabrik deyil, yaradıcı müəssisədir...

- **Bu gün bizdə tətbiq olunan “yaş senzi” bir çox istedadlı, təcrübəli sənətkarların işdən getməsinə səbəb olub. Biz, bunun necə deyərlər, altını çəkirik və gələcəkdə də çəkəcəyik. Bundan peşiman olacağımız gün də uzaqda deyil.**

- Siz elə öz sualınızla buna məndən də tutarlı cavab verdiniz. Bəli, bu məsələ mən deyərdim ki, Azərbaycan mədəniyyətini, teatrını xeyli geriye atmış oldu. Mənə belə gəlir ki, yaş həddini yaradıcı adamlara, xüsusən də aktyorlara, rejissorlara, rəssamlara aid etmək nəşilıqdı. Püxtələşmiş, ustalaşmış aktyorlar, rejissorlar teatrlardan uzaq düşdü və bu günə qədər teatrda işləməyə davam edən

görülüm? Bax, bu suallara heç cür cavab tapa bilmirəm... Nə iş... Sözümü belə yekunlaşdırmaq istərdim. Azərbaycan teatrı yaşamalı və daha da irəli getməli idi. Məncə, müasir dövrdə hər bir xalqın, millətin yüksək teatr sənəti olmalıdır. Nə deyir, Allah A... Allah b... Allah b...

Dram Teatrı artıq həmin teatr deyil. Demirəm, - tamam pisdir, amma bizim vaxtımızda olan teatr deyil. Şəxsi həyatımda da çatışmazlıqlar çoxdur. On

ildir ki, Prezident təqaüdü almaq üçün yuxarı müraciət etsəm də, indiyə qədər bu məsələ özünün müsbət həllini tapmayıb. Mənim müraciətimi Mədəniyyət Nazirliyinə göndərirlər. Onlar da hər dəfə bir qayda olaraq yazırlar: “Xahişiniz nəzərə alınacaq”. Ümidim Mingəçevir Dövlət Dram Teatrının 50 illik yubileyinə idi. Amma bu yubileydə də mənə yalnız Prezidentin “Fəxri Diplomu” nu təqdim etdilər. Bütün işlər bununla bitdi. Daha bundan sonra hansı işləri görməliyəm ki, mən Prezident təqaüdünə layiq